

OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název diplomové práce: Akulturace ukrajinských uprchlíků studujících vysokou školu v České republice.
Acculturation of Ukrainian Refugees Studying at University in the Czech Republic

Autorka: Andrea Vyjdáková

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Machovcová Ph.D.

Oponentský posudek: Mgr. Gabriela Dymešová

Předložená práce se zabývá procesem akulturace u ukrajinských uprchlíků studujících vysokou školu v České republice. Cílem práce je zmapovat použité akulturační strategie uprchlíků z Ukrajiny a ukázat překážky jejich studia na vysoké škole. Specificky se zaměřuje na zvýšení povědomí o ukrajinských uprchlících a snahou poskytnout podnět pro další zkoumání s akcentem na studenty.

V teoretické části se věnuje autorka obecně akulturaci a akulturačním strategiím, dále popisuje specifika ukrajinských uprchlíků na vysokých školách v rámci jazykové bariéry a také srovnání s dobrovolnými migranty. Dále práce rozlišuje pojmy migrant a uprchlík a mapuje ukrajinskou menšinu v České republice.

V empirické části si klade tři základní výzkumné otázky:

1. Jaké akulturační strategie volí uprchlíci a jaké majoritní společnost?
2. Jak probíhá integrace uprchlíků v českém vysokoškolském prostředí?
3. Vnímají uprchlíci Českou republiku jako svůj domov?

Výzkum se kompletně opírá o kvalitativní metodologii. Pro sběr dat byly použity sdílené polostrukturované rozhovory. Analýza probíhala na základě tematické reflexivní analýzy, s využitím kódovacího nástroje MAXQDA.

Z FORMÁLNÍHO HLEDISKA je práce v rozsahu 55 stran, včetně Seznamu literatury, který obsahuje české i zahraniční zdroje v dobrém poměru i rozsahu. S citacemi je zacházeno správně. Dále k práci přináleží přílohy, které obsahují přepis rozhovoru, dotazované otázky a Informovaný souhlas. Teoretická část je dobře a srozumitelně strukturována do pěti kapitol, ty se dobře vztahují ke zpracovávanému tématu.

TEORETICKÁ ČÁST je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola se zabývá detailním vymezením pojmu akulturace. Druhá kapitola vysvětluje další důležité pojmy, kterými jsou migrace, uprchlík, žadatel o azyl a freemover. Ve třetí kapitole se věnuje autorka popisu

ukrajinské menšiny v České republice. V další kapitole potom nalezneme popis specifik ukrajinských uprchlíků na vysokých školách. Pátá kapitola shrnuje teoretickou část.

EMPIRICKÁ ČÁST práce je zpracována jednoduše, se snahou o srozumitelnost a strukturu. Autorka pro výzkum využila metodu polostrukturovaného rozhovoru, kdy rozhovory s 12ti respondenty sdílela s dalšími dvěma studentkami (ty zpracovávaly jiné oblasti rozhovoru). Kvalitativní data byla zpracována formou reflexivní tematické analýzy.

Na základě analýzy se následně autorka věnuje základním tématům, která kopírují tři výzkumné otázky:

1. Integrace a separace jako dominující akulturační strategie
2. (Ne)existence domova
3. Překážky integrace ve vysokoškolském prostředí

Diskuze a Závěry jsou potom věnovány převážně shrnutí výsledků, vztažení interpretace dat k výzkumným otázkám a identifikování limitů předložené studie.

ZÁVĚR

Celkově práci považuji za zdařilou, jednoduchou a poměrně dobře srozumitelnou. Velice oceňuji autorčinu odvahu, zřejmě sycenou spoluprací s jinými studenty při vedení rozhovorů, pustit se do poměrně neprobádaných vod studentů uprchlíků, neboť dosavadní výzkumy popisují převážně zkušenost se zahraničními studenty, kteří jsou v ČR ve zcela jiném postavení.

Velice oceňuji zpracování teoretické části bakalářské práce, která je dobře strukturovaná, výběr literatury a teoretických konceptů je dobře vztažen k samotnému výzkumu. Doporučovala bych autorce, aby se více věnovala konceptu domova a individuální konceptualizaci obrazu domova u jedinců, nemusí být nutně vztaženo k populaci uprchlíků. Ta může více poukázat na to, co obecně pro jedince domov znamená a jak se tento obraz utváří. Stejně tak bych případně doporučila pro popis ukrajinské komunity a komunity student z Ukrajiny realizovat rozhovor také s někým, kdo z této komunity vzešel a setrvává v ČR po delší dobu, neboť by to mohlo autorce poskytnout větší vhled do specifik této cílové skupiny.

Empirická část práce je zpracována popisně, autorka se zdárně drží pouze získaných dat, občas přidává poměrně odvážné vhledy a interpretace, někdy však nepřiliš teoreticky či zkušenostně podložené. Zde bych uvítala, kdyby autorka své interpretace více opřela o koncept z teoretické části: *Akulturační strategie etnokulturních skupin a majoritní společnosti*, který jasně ukazuje, vzhledem k získaným datům, závislost zvolení akulturační strategie na „úspěšnost“ v navázání vztahů s majoritní společností (a naopak, navázání vztahů majoritní společnosti k uprchlíkům). Zároveň vyšší koncentrace migrantů z Ukrajiny v ČR obecně umožňuje lepší udržitelnost kulturních vzorců a identity a má vliv na menší potřebu integrace.

Zajímavé by bylo také podívat se na vnímání ČR jako nového domova z perspektivy toho, co pro respondenty vlastně domov znamená, co jej utváří a zda jim jej současná realita života v ČR umožňuje vytvořit, zejména z hlediska toho, zda do ČR přijeli s představou života v ČR, pouze studia v ČR nebo s představou ČR jako „přestupní“ stanice do jiné země.

I přes tyto výhrady práci velice oceňuji a doporučuji k obhajobě. Domnívám se, že samotná práce umožňuje pokračovat ve výzkumu dál, např. formou diplomové práce.

Případné otázky k obhajobě:

Na straně 39 zmiňujete: „Aby uprchlíci neztratili kontakt se svou zemí, různými způsoby si jí připomínají a hledají podobnosti s Českou republikou. Tato strategie by se dala nazvat přenosem, protože si projektují známé prvky do nového prostředí. Uprchlíci nejčastěji připodobují Prahu k ukrajinským městům, zajímavé je, že Praha současně respondentům připomíná Lvov, Oděsu, Kyjev i Charkov a další menší města.”

Dalo by se na tento fenomén dívat také jinak, např. jako na obranný mechanismus?

Co jste vnímala jako největší zdroj nejistoty u cílové skupiny? Jakými strategiemi se s touto nejistotou vyrovnávají?

Mgr. Gabriela Dymešová

V Praze, 6. 9. 2024